

A3 - Samsvarskontroll

Foreleser: Kari Aarstad, Unicon

Plan for samsvarskontrolldelen av kurset

- Innledning
- Samsvar trykkfasthet
- Samsvar andre egenskaper
- Finne fram i standarden
- Eksempler og regneoppgaver
- Diskusjoner og tolkninger
- Oppsummering på slutten av hver dag

Hva er samsvarskontroll?

Pkt. 8.1

Samsvarskontroll er en kombinasjon av handlinger og avgjørelser som skal tas i henhold til allerede vedtatte samsvarsregler for å kontrollere at betongen er i samsvar med betongspesifikasjonen.

Hvorfor samsvarskontroll?

- Fordi standarden krever det?
- For å ha kontroll på produktene?
- For å kunne styre kvalitet bedre?
- For å styre kostnader?
- Fordi kundene krever det?

To viktige begreper (se Tabell 17 i NS-EN 206:2013)

- Innledende produksjon
- Kontinuerlig produksjon

Må ikke forveksles med innledende PRØVING

- Prøvingsresultat – resultatet fra ett prøvelegeme, eller gjennomsnittet fra flere
- Tilfeldige prøver

SAMSVARSKONTROLL TRYKKFASTHET

Karakteristisk fasthet

Mål: Kunne finne både karakteristisk sylindrefasthet og karakteristisk terningfasthet for den enkelte betongkvalitet

Se Tabell NA.2 og NA.3 i det nasjonale tillegget i NS-EN 206.

Oppgave:

Hva er karakteristisk sylindrefasthet og terningfasthet for en B25?

Krav til individuell fasthet (f_{ci})

8.2.1.3.1

Krav til minimumsfasthet for hver enkelt prøve

$$f_{ci} \geq f_{ck} - 4 \text{ (for sylinder)}$$
$$f_{ci} \geq f_{ck} - 5 \text{ (for terning)}$$

NB! Merk at det er -4 MPa for sylinder og -5MPa for terning

Krav til midlere fasthet (f_{cm})

8.2.1.3.2

Kravet avhenger av om det er innledende eller kontinuerlig produksjon:

Metode A – Innledende produksjon

$$f_{cm} \geq f_{ck} + 4 \text{ (for cylinder)}$$

$$f_{cm} \geq f_{ck} + 5 \text{ (for terning)}$$

Metode B – Kontinuerlig produksjon

$$f_{cm} \geq f_{ck} + 1,48 * \sigma$$

Oppgave 1

a) I utdelte regneark, utfør vurdering av individuell og midlere fasthet. Det er innledende produksjon, sertifisert produksjonskontroll, prøvene tatt i rekkefølge som de ligger i arket. Alle prøver er gjennomsnittlig terningfasthet og varianter av kvalitet B30 M60.

Ta med hvordan du kom fram til kravene til individuell fasthet og midlere fasthet.

b) Det er produsert 1578 m³ betong i denne betongfamilien i samsvarsperioden (Vi er ferdige med de første 50 m³). Vurder prøvehyppighet.

Krav til midlere fasthet – kontinuerlig produksjon

8.2.1.3.2

Merk at krav til samsvarsperiode avhenger av prøvingshyppighet for anlegget

$$f_{cm} \geq f_{ck} + 1,48 * \sigma$$

Oppgave:

Hva er krav til f_{cm} (terning) for en B30 når $\sigma = 4$?

NB! Må være min. 15 prøver i perioden for at det skal være kontinuerlig prøving.

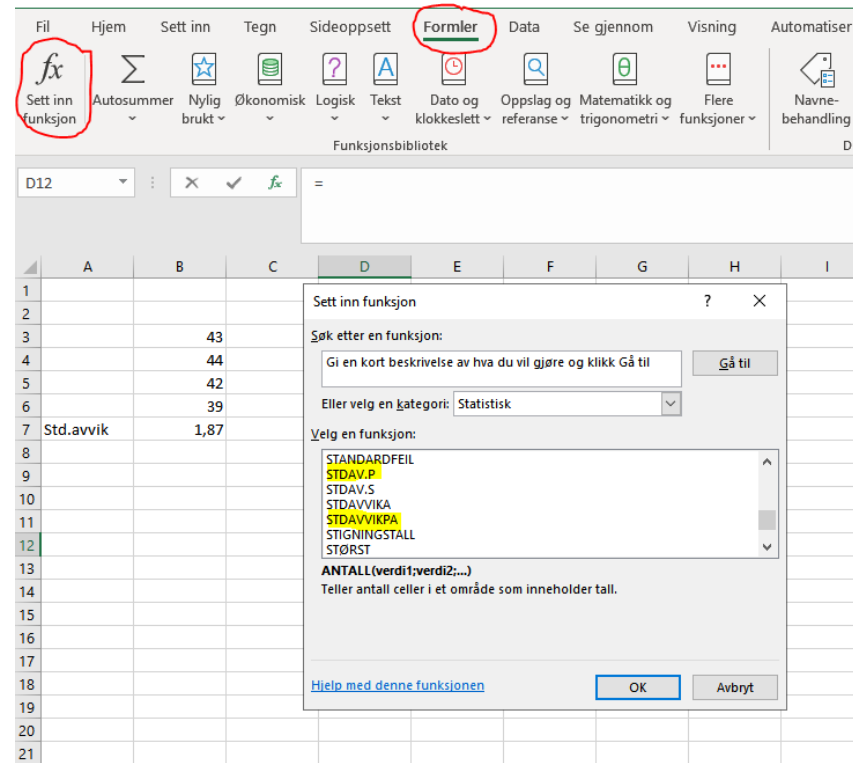
Standardavvik

- Betegnes gjerne med gresk bokstav σ (sigma)
- Et mål på spredning av verdiene (her: for trykkfasthet)
- "Avstand fra gjennomsnittet"
- Stort standardavvik – må ligge med stor overhøgde

$$f_{cm} \geq f_{ck} + 1,48 * \sigma$$

Beregne standardavvik i Excel

1. Tast inn verdiene
2. Still deg i neste ledige rute
3. Velg "Sett inn funksjon"
4. Velg STDAV.P eller STDAVVIKPA
5. Marker verdiene dine

Om standardavvik

Standardavvik som beregnes i det man går over fra innledende til kontinuerlig produksjon kan benyttes i påfølgende samsvarsperioder i lang tid framover inntil det eventuelt ikke blir gyldig lenger.

Kommer tilbake til dette seinere.

Oppgave 2

Bedriften din har akkurat oppnådd 35 prøvingsresultater i en familie i løpet av 12 måneder (hele 2018).

a) I utdelte regneark, regn ut standardavvik, σ , for prøvene i perioden.

Bruk funksjoner i regnearket for å beregne gjennomsnitt og standardavvik (STDAV P/STDAV).

Det er kontinuerlig produksjon, sertifisert produksjonskontroll. Alle prøver er gjennomsnittlig terningfasthet og er av kvalitet B35 M45.

b) Utfør vurdering av individuell og midlere fasthet for perioden 01.01.2019-31.03.2019. Ta med hvordan du kom fram til kravene til individuell fasthet og midlere fasthet.

Vurdering av familietilhørighet

Dersom betongfamilier benyttes, skal reseptene vurderes om de hører heime i familien.

Vi må da regne f_{cm} for hver enkelt betong og benytte tabell 18.

Oppgave 3

Med data fra regnearket oppgave 2, vurder om alle betongreseptene hører heime i familien.

Bruk tallene i den øverste delen av regnearket (01.01.2018-31.12.2018)

Vurdering av standardavvik

Ved hver samsvarsvurdering skal standardavviket for prøvene i gjeldende samsvarsperiode (som kalles S_n) vurderes opp mot det "gamle" standardavviket σ .

Til dette benyttes Tabell 19.

Vurdering av standardavvik eksempel

Standardavviket s ved en fabrikk har vært 4,0 i ett år. Vurdering av S_n for gjeldende samsvarsperiode gir 2,0. Det er 20 prøver i perioden.

Ref. Tabell 19 gjelder da:

$$\begin{aligned}0,68\sigma &\leq s_n \leq 1,31\sigma \\0,68 \cdot 4 &\leq s_n \leq 1,31 \cdot 4 \\2,72 &\leq s_n \leq 5,24\end{aligned}$$

S_n er ikke innenfor det gitte intervallet $\Rightarrow$ ny σ må beregnes og benyttes i påfølgende samsvarsvurderinger

Oppgave 4

For prøvene i perioden 01.01.2018 til 31.03.2018 oppnås et standardavvik for en familie på 3,2. Det er tatt 22 prøver i perioden

Fabrikken har fram til nå benyttet et standardavvik på 4,8.

- a) Hvilket av disse to tallene er S_n ?
- b) Sjekk om S_n holder seg innenfor standardens krav
- c) Hva må man gjøre hvis dette ikke er tilfelle?

Spaltestrekkfasthet

Foto: Rolf Hurlen, Unicon

Samsvar spaltestrekkfasthet

Avsnitt 8.2.2

- Kan ikke bruke betongfamilier – hver resept hver for seg
- Prøves på 28 døgn
- Kriterier i Tabell 20

Tillegg B - Identitetsprøving for trykkstyrke

Bekreft at et volum (f.eks. en spesifikk leveranse) tilhører betongen i samsvarskontrollen

- Utføres av entreprenør – utførelsesklasse 3
- Identitetskriterier gitt i Tabell B.1.

SAMSVARSKONTROLL ANDRE EGENSKAPER

Samsvarskriterier og prøvingshyppighet

For andre egenskaper gjelder Tabell 21 og Tabell 22.

- Prøvingshyppighet
- Tillatte grenseverdier og avvik

Tabell 23 gjelder for tilsiktede verdier for konsistens og viskositet.

Tillatte overskridelser

I Tabell 22 er det tillatt å ha noen overskridelser. Antall overskridelser som tillates er angitt i Tabell 24.

Oppgave 5

- a) Det er innledende produksjon, sertifisert produksjon. Hvor ofte skal synkmål måles?
- b) Hvor ofte skal luftinnhold måles?
- c) Det produseres M40-betong, totalt 41 lass. 38 lass har masseforhold 0,40 eller lågere, men et lass har masseforhold 0,41 og to lass har masseforhold 0,42. Vurder om dette er innenfor kravet.

Oppgave 6

Se vedlagte regneark.

Prøveresultater er gitt fortløpende etter hvert som prøvene er tatt.

Det er angitt hvilken familie prøveresultatene tilhører.

Vurder om egenskapene luft, konsistens, bindemiddelmengde og masseforhold er i samsvar.

Du kan skrive i arket bak hver enkelt prøve. I tillegg er det gitt en tabell hvor du kan skrive oppsummering under.

Bruk av betongfamilier

Pkt. 3.1.1.2: Gruppe av betongsammensetninger der det er påvist og dokumentert et sikkert forhold mellom aktuelle egenskaper.

Hvorfor benytte familier?

- Sikrere statistisk
- Endringer oppdages raskere
- Mindre standardavvik

Se vedlegg K for mer veiledning ang. valg av betongfamilier

NB! Må være min to prøver i samsvarsperioden for at en resept kan inngå i familien

Hvordan utnytter vi betongfamilier?

Kan slå sammen forskjellige bestandighets- eller fasthetsklasse til en familie.

F.eks. kan vi bestemme oss for at B30 M60 og B35 M45 skal være i samme familie.

Vi må først velge en referanseresept (den det produseres mest av) og en bør-verdi for denne.

Eks. Resept nr 1 (B30 M60 22 mm full steinmengde).

Bør-verdi: 41 MPa

Overførte verdier

Resept	Målt fasthet	Bør	Differanse målt -bør	Overført verdi
B35 (ref. resept)	42	41	+1	42
B45	48	53	-5	36
B45	51	53	-2	39
B45	53	53	0	41
B30	35	35	0	41
B30	33	35	-2	39

Overført verdi = Bør verdi (ref. resept) + differanse (målt-bør)

Oppgave 7

Resept	Målt fasthet	Bør	Differanse målt -bør	Overført verdi
B35 (ref. resept)	35	41		
B45	52	53		
B45	48	53		
B45	53	53		
B30	40	35		
B30	37	35		

Eksempel på samsvarskontroll

SAMSVARSERKLÆRING
Unicon Fossegrenda
Januar 2023

 UNICON
CEMENTHOLDING

Fabrikk: 0332 Periode: 01.09.2022-31.12.2022
Utført av: KAAA Dato: 04.01.2023

Denne samsvarskontrollen omhandler alle egenskapsdefinerte betonger som er levert fra Unicon AS sin produksjon i Fossegrenda. Datagrunnlag og rapporter er hentet fra Unicon sitt datasystem, SAP. Datagrunnlag ligger i månedsmappe under produktovervåkning.

1. Samsvarskontroll av trykkfasthet

Prøveresultatene som er vurdert er tatt ut i perioden 01.09.2022-30.11.2022.

Vurdering av familietilhørighet (Tabell 18 NS-EN 206)
Samsvar for alle betongsammensetninger.

Vurdering individuelle resultater.
Samsvar for alle betongfamilier.

Vurdering av kriterium 1, gjennomsnittsfasthet.
Samsvar for alle betongfamilier.

Standardavvik, s_n :
 s_n er kontrollert opp mot σ . Samsvar for alle familier.

UNICON sitt dataverktøy for samsvarsbehandling i SAP beregner standardavvik i forkant av hver samsvarsperiode slik at ny σ blir benyttet ved neste samsvarsperiode.

2. Samsvarskontroll av andre egenskaper enn fasthet.

Resultatene som er vurdert er fra prøver tatt ut i perioden 01.11.2022-30.11.2022.

Luftinnhold
Samsvar for alle kvaliteter bortsett fra:

Betongfamilie	B45 SV Std og SV Std>21% FA
Avvik	Det er totalt tre målinger under krav. Ett avvik for familien B45 SV Std, to avvik for familien SV Std>21% FA.
Vurdering	Vegvesen-betong blir alltid etterjustert før bilen sendes fra fabrikk og deretter kontrollert og eventuelt justert på byggeplass.
Tiltak	Ingen.